

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

שניאורסאהן

מליובאוויטש

מטו"מ

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק ה

(תרגום הפשי)

יוצא לאור על ידי

„מכון לוי יצחק“

כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות ושמונים וארבע לבריאה

שנת השבעים וחמש לנשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח

לזכות

החייל ב"צבאות השם" מרדכי שמעון שיחי'
ליום הולדתו העשירי לאויש"ט,

ביום ז"ך תמוז ה' תהא שנת פלאות דגולות

ולזכות

אחיו ואחיותיו חיילי "צבאות השם"

ירחמיאל מנחם, הענא,

חנה, אהובה רבקה, עליזה ופערל מלכה שיחיו

*

נדפס ע"י הוריהם

הרה"ת ר' דובער מאיר וזוגתו מרת שירה צפורה שיחיו בערגער

היי שותף בהפצת עניני "משיח וגאולה"!!!

להקדשות ולפרטים נוספים:

טל.: 753-6844 (718) או 934-7095 (323)

אימייל: info@torah4blind.org

Be A Partner

In Spreading *Inyonei Moshiach U'geula!!!*

To Dedicate This Publication

In Honor Of Your Family Or A Loved One

For More Info. Call:

(718) 753-6844 or (323) 934-7095

or email: info@torah4blind.org

For this and other books on Moshiach & Geulah, go to:

<http://www.torah4blind.org>

To DEDICATE AN ISSUE IN HONOR OF A LOVED ONE, CALL (323) 934-7095

הכתובת להשיג השיחות באינטרנט:

<http://www.torah4blind.org>

הוספה בשורת הגאולה

ב.ב.

ויש להוסיף ולהדגיש הקשר והשייכות דאהבת ישראל להגאולה העתידה – לא (רק) מפני שביטול הגלות הוא ע"י ביטול סיבת הגלות (שבא ע"י ההיפך דאהבת ישראל¹), שהרי בעמדנו לאחרי סיום מעשינו ועבודתנו כל זמן משך הגלות, לאחרי סיום כל מ"ב המסעות במדבר העמים², נמצאים כבר "על ירדן ירחו"³ (דרגתו של משיח ד"מורח ודאין⁴), על סף הגאולה, בודאי שכבר נתקנה סיבת הגלות, ולכן, ההדגשה דאהבת ישראל היא – בתור טעימה ועד להתחלה דהגאולה האמיתית והשלימה הקשורה עם נקודת האחדות שלמעלה מהתחלקות, שמודגשת באחדותם של ישראל, מצד בחי' היחידה (דרגה החמישית) שבכל ישראל בשווה, שהיא ניצוץ מנשמתו של משיח⁵, יחידה הכללית⁶.

(משיחות ש"פ מסות מסעי, ב' מנחם אב תנש"א)

- 1) ראה יומא ט, ב.
- 2) ראה לקו"ת פרשתנו פח, ג ואילך.
- 3) פרשתנו לג, מח.
- 4) סנהדרין צג, ב. וראה לקו"ת פרשתנו פט, ב.
- 5) כידוע שהפסוק "דרך כוכב מיעקב" שקאי על מלך המשיח, קאי גם על כאו"א מישראל שנמשל לכוכב, כיון שבכאו"א מישראל יש ניצוץ מנשמת משיח (ראה לקו"ת ש"ב ע' 599. וש"נ).
- 6) רמ"ז לזח"ב מ, ב. ולזח"ג רס, ב. ועוד.

בני ישראל מעבור אל הארץ...": בהישארותכם כאן תגרמו לשאר בני ישראל לחוסר רצון להיכנס לארץ ישראל, כי הם יחשבו שהישארותכם בעבר הירדן המזרחי נובעת מפחדכם מפני המלחמה (והטענה "הארץ אשר הכה ה'" היא כיסוי לפחד), והדבר יגרום רפיון גם אצל האחרים.

בהמשך לכך הוכיח אותם משה: "כה עשו אבותיכם...". – גם המרגלים הניאו את ישראל מלעלות לארץ ישראל, והוא מסיים "והנה קמתם תחת אבותיכם...".

על כך יש לשאול:

א) דבריהם "אשר הכה ה'" הבהירו, שלא זו בלבד שאפשר יהיה לכבוש את ארץ ישראל, אלא, שלא יהיה בכך שום קושי, שזוהו הריפך מטענת המרגלים "לא נוכח לעלות...".⁴ – ואם כך, כיצד השווה אותם משה למרגלים, ואמר להם "קמתם תחת אבותיכם תרבות אנשים חטאים...". – רק משום שאפשר לפרש שהם נשארם בעבר הירדן המזרחי מפני פחדם⁵?

ב) בני גד ובני ראובן באו אל משה בבקשה "אם מצאנו חן בעיניך... אל תעבידנו את הירדן". מובן, שאילו היה משה אומר, שאין הוא חפץ למלא את בקשתם – הם היו מוכנים להיכנס לארץ ישראל, ואין מקום לטענה

4) שלח יג, לא.

5) באלשיך כאן, שכוונת משה ב"כה עשו אבותיכם גו" היתה, "שאפשר כי לא כן לבבכם. כי אף שאין בדבריהם נפתל ועקש .. התחלתם בשבח ושמא תסיימו בגנאי, כי כה עשו אבותיכם שהראו סימני טהרה והתחילו בשבח .. סיימו בגנאי .. כן אפשר לבבכם גם אתם".
אבל אינו מובן: מכיון שאין בדבריהם נפתל ועקש ומשה חשש רק "שמא תסיימו בגנאי", איך אומר – ובפרט באופן של ודאות כזו ולגריעותא: "קמתם תחת אבותיכם תרבות אנשים חטאים גו".

א. בקשת בני ראובן ובני גד

בפרשתנו¹ מסופר, שלבני ראובן ולבני גד היה מקנה רב, והם אמרו למשה "הארץ אשר הכה ה' לפני עדת ישראל ארץ מקנה היא, ולעבדיך מקנה", ולפיכך בקשו "ותן את הארץ הזאת לעבדיך לאחווה, אל תעבידנו את הירדן". על כך השיב להם משה "האחיכם יבאו למלחמה ואתם תשבו פה, ולמה תניאון...". והוסיף "כה עשו אבותיכם...". כדלהלן.

כיצד עלתה בדעתם מלכתחילה המחשבה, שתנינן להם "הארץ הזאת", שעבורה נלחמו כל בני ישראל, והם – בני גד ובני ראובן – ישבו בה בזמן ששאר בני ישראל יילחמו בארץ ישראל²?

בעל "אור החיים" הקדוש מבאר³, שלטענה זו הם התייחסו באומרים "הארץ אשר הכה ה' לפני עדת ישראל": כיון ש"הקדוש ברוך הוא נלחם עבור ישראל, אין חשיבות לסיוע שלהם בכיבוש עבר הירדן המערבי.

אך משה השיב להם "האחיכם יבאו למלחמה ואתם תשבו פה": אמנם, הקדוש ברוך הוא מנהל את המלחמה, אך בכל זאת צריך לצאת ולהילחם, ולא ייתכן שאחיכם יילחמו, ואתם תשבו כאן.

ומשה הוסיף וטען "ולמה תניאון את לב

1) לב, א ואילך.

2) וכמו שהקשה באלשיך כאן (קושיא יב).
ברמב"ם כאן (פסוק ב'): "משה חשד אותם, כי יאמרו כן מפחד אנשי ארץ כנען .. ולכן ענו אותו חלילה שנידא מהם אבל נעבור חלוצים כו". ומשמע מדבריו, שגם לכתחילה רצו לעבור את הירדן. אבל בפשוטו של מקרא – הרי אמרו "אל תעבידנו את הירדן" (ולא "אל תנחילנו" וכיו"ב) ובכלל קשה לומר שמשה לא הבין כוונתם. (בפשוטו דקרא) מסתבר כהאלשיך ואוה"ח – כפננים.
3) פסוק ג'. וכ"ה באלשיך כאן.

אך לאחר שבאמצעות התוכחה עורר בהם משה מסירות נפש לכיבוש ארץ ישראל, שתכליתו היא העבודה בתוך ארץ ישראל³² – "ואנחנו נחלץ חושים לפני בני ישראל", הסכים משה שהם יתנחלו בעבר הירדן, כי על ידי נכונותם למשימה "נחלץ חושים" הם הוכיחו שהישארותם בעבר הירדן אינה נובעת מרצונם להיתנתק מהעולם, אלא מכך שבתוך העבודה של עשיית דירה בתחתונים, הם בחרו את החלק של "מארי תורה".

1. התכלית: דירה בתחתונים

לאחר כל האמור לעיל היתה כאן, בכל זאת,

32) ויש לקשר זה עם מ"ש בתחלת הסדרה וידבר משה אל ראשי המטות, כי "נדרים סיג לפרישות" הוא ע"ד העבודה דרועי צאן – ארץ מקנה; והתרת הנדר (שאין צריך לפרוש עצמו מן הגשמיות, כי אם אדרבא לברר ולהעלות גם את הגשמיות) הוא ע"ד העבודה דא"י. וכמו שהכח שב"ראשי המטות" להתיר את הנדר (העלאת הגשמיות), הוא ע"י "ידבר משה אל ראשי המטות" (לקו"ת פרשתנו פה, ריש ע"ב. סד"ה וידבר משה תער"ב); ע"ז פעל משה בב"ג ובי"ד שתהי' בהם העבודה (ומס"נ עבור) ארץ ישראל.

לזכות

כ"ק אדוננו מורנו ורבינו

מלך המשיח

ויה"ר שעי" קיום הוראת

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח (בשיחת ב' ניסן ה'תשמ"ה)

להכריז יחי, יקויים הבטחתו הק',

שההכרזה תפעל 'ביאת דוד מלכא משיחא'

בדקות, סטיה מסויימת מהתכלית הפנימית באמת³³. ולכן נקרא המעשה "נחלה מבוהלת בראשונה..." ביטוי הרומו לבחינת תוהו, להיפך מההתיישבות של עולם התיקון, כי עיקר ופנימיות התכלית היא המשכת אורות בכלים, עשיית דירה לה' יתברך בתחתונים.

(ממאמר ד"ה ומקנה רב תש"כ שיחות ש"פ מטו"מ תשי"ט)

33) וע"ד ההנהגה דבן עזאי (יבמות סג, ב), דאף ש"ליכא איסורא כלל במילתא אם חפץ ללמוד תורה כל ימיו ולא לישא אשה כלל" (הל' ת"ת לאדה"ז קו"א לרפ"ג), בכ"ו, הרי "אין זו .. עצת חכמים המורים לאדם דרך ישרה שיבור לו" (קו"א שם).

וי"ל, שמלכתחלה (היינו לאחר שאמרו "ואנחנו נחלץ וגו'") ה' זה דרגא דקדושה ולכן הסכים משה ע"ז. אלא שאח"כ נשתלשל מזה הענין ד"נחלה מבוהלת גו". ובדוגמת בן עזאי, שמהנהגה ד"מה אעשה כו" (יבמות שם) – הנהגה ד"רצוא" בבחי' תיקון עצמו, נשתלשלה אח"כ ההנהגה ד"הציון כו" (תגיגה יד, ב) דוגמת רצוא דתוהו, משא"כ רע"ק דאף דעסק בתורה כד שנה פרש מאשתו – הרי ה' זה ברשותה ואדרבא – שדרתו', ואח"כ חזר לביתו (כתובות סב, ט"ע) ונכנס בשלום ויצא בשלום (תגיגה שם).

"ולמה תניאון...". מדוע אפוא, כאשר משה לא נענה לבקשתם – הוא הוכיחם בהרחבה ובפירוט "כה עשו אבותיכם...", ומהו המקום לתוכחה זו?

ג) לאחר שאמרו בני גד ובני ראובן "ואנחנו נחלץ חושים...", הסכים משה רבינו לכך מיד, בלי להוכיחם וכדומה. מכך יוצא, שהישארותם "פה" היתה מכוונת לרצון העליון. מדוע אפוא אנו מוצאים, שעקב הישארותם בעבר הירדן הם גורשו לגלות לפני כל ישראל – "נחלה מבוהלת בראשונה ואחריתה לא תבורך"⁶?

ב. הישיבה מחוץ לארץ ישראל – בלתי רצויה

לכאורה, אפשר היה לתרץ, שטענת משה לא היתה רק על אי רצונם לצאת למלחמה,

6) משלי כ, כא ורש"י שם. במדב"ר פכ"ב, ט (וראה שם, ז).

ואף שברש"י למשלי שם (ועד"ו במדרש שם, ט) "ודברו בבהלה .. עשו את העיקר טפל שהקדימו צאנם לטפם" – מכיון שלאחר שמישה אמר להם "בנו לכם (תחילה) ערים לטפכם (ואח"כ) גדרות לצאנכם" (לב, כד. רש"י שם, טז) ודאי עשו כהוראת משה (וראה פסוק לו: "ערי מבצר וגדרות צאן"), לא מסתבר לומר שזה שגלו קודם שאר השבטים הוא רק לפי שבתחלה בדיבורם הקדימו צאנם לטפם.

ובודאי גם בפועל עשו דבר בלתי רצוי. ועיקר הענין ד"נחלה מבוהלת בראשונה" הוא כמ"ש שם רש"י לפני"ו "שנבהל .. שמיהרו ליתול חלקם בעבר הירדן". וכבמדרש שם (פסקא ז) "וישבו להם חוץ מארץ ישראל לפיכך גלו תחלה מכל השבטים". וראה גם (מ"כ בשם) רש"י לבי"ד רפע"ב: תפסו בעבר הירדן שהי' מצוי להם ראשונה אע"פ שא"י היתה טובה הימנה. וראה לקו"ת בחוקותי (ג, ב) שוה"ע "נחלה מבוהלת בראשונה".

* בלקו"ת שם: "ומה דמשמע שלא נכון עשו בזה, וזה משום שנעשו את הספל עיקר". אבל (א) ביאור זה הוא בהמשך להפי' ש"חנך לנער ע"פ דרכו הוא מעלה ושבח שראוי לעשות כן". אבל בתחלת המאמר שם: "זע"ש הפי' כפשוטו במ"כ ובידי משה בשם פירש"י ונכון הוא". (ב) גם לאחר שומבאר שם המעלה שבארץ מקנה, כתוב "כי א"י דוקא .. והס בחזרו לקבע גמור בחי' זו דמקום מקנה".

אלא גם על עצם הענין שהם בחרו לעצמם ארץ אחרת במקום ארץ ישראל⁷, ואף טענו, שהארץ האחרת טובה יותר מארץ ישראל, בהיותה "ארץ מקנה"⁸.

וזה היתה כוונת משה בדבריו "ולמה תניאון... כה עשו אבותיכם...", שבדיוק כשם שהמרגלים שכנעו את עצמם ואת כל ישראל שלא לעלות לארץ ישראל, באומרם (בנוסף לטענה "לא נוכל לעלות...") "וזה פריה"⁹ (ואת זאת הם אמרו לפני "אפס כי עז העם...") – הם דיברו בגנותה של ארץ ישראל. כך גם אתם¹⁰ – בני גד ובני ראובן – טוענים ש"הארץ הזאת" טובה מארץ ישראל, ועל ידי כך אתם מונעים את עצמכם ואת שאר ישראל מלעלות¹¹ "אל

7) להעיר גם מאה"ח כאן (פסוק ג' וט'), שבאמירת "הארץ אשר הזה' נתנו תשובה גם על "טענת מאיסת ארץ הקדושה", ומשה באמירתו "אל הארץ אשר נתן להם ה" נתכון לומר שאעפ"כ "ארץ סיחון ועוג אינה בכלל ארץ שנתן ה' לאברהם". ע"ש. וראה כלים פ"א מ"ו. במדב"ר פ"ו, ח. פכ"ב, ז (הובא בערה הקודמת). אה"ת פרשתנו ע' א"שמ. לקו"ש ח"ו ע' 279. ח"ג ע' 124 ובהערה 20. ועוד.

8) ראה צרור המור כאן: השיב להם משה .. ואחר שהארץ היא צבי לכל הארצות נתונה מיד ה' היאך אתם מואסים בה .. ואתם מנאצים את ה' ומואסים בארץ הקדושה.

9) שלח יג, כו. וראה סוטה לד, סע"א. רש"י שלח שם, כב.

10) ע"פ מ"ש בפנים, יומתק מ"ש בתיב"ב (פסוק ז' וט') "תבטלון רעות בני' כו"; "וביטלו רעות לבא כו" – אף שלכאורה, מצד יראת המלחמה לא רק שלא ה' להם רצון לעלות לא"י אלא אדרבה – ה' להם רצון הפכי מזה.

– כי מכיון שהמדובר כאן הוא (לא בנוגע טענת המרגלים "לא נוכל לעלות" רק) במה שאמרו שא"י אינה ארץ טובה (ובפרט בנוגע לבי"ג ובי"ד שאמרו רק – שיש מעלה בארץ סיחון ועוג), הרי עי"ז רק ביטול הרצון לעלות לארץ (אבל לא גרמו לרצון הפכי).

11) בפרש"י פסוק ז': "שיהיו סבורים שאתם יראים לעבור מפני המלחמה כו". אבל דוחק לומר, שמצד זה לבד שיהיו "סבורים שאתם יראים" יאמר להם משה "קמתם תחת אבותיכם תרבות אנשים חטאים". ולכן י"ל, שב' טענות יש כאן: "ולמה תניאון – שיהיו סבורים שאתם

הארץ אשר נתן להם ה"ח"12.

לפי זה יובן שבטענתו "כה עשו אבותיכם... התכוון משה ל'וייעלו עד נחל אשכול...13" – כי הוא רמו בכך ל'האשכול אשר כרתו משם בני ישראל'14, שעליו אמרו המרגלים "וזה פריה".

על פי זה מובן, מדוע גם לאחר שהבטיחו בני גד ובני ראובן "ואנחנו נחליץ חושים לפני בני ישראל"15, ומשה הסכים לכך*15, נחשבת התנחלותם בעבר הירדן לבלתי רצויה (כדלעיל בסוף סעיף ב') – כי הסכמת משה רבינו לתנאי "אם תחלצו לפני ה' למלחמה" ניתנה רק משום שכן לא ייפגעו שאר בני ישראל. אך בכל זאת, לגבי בני גד ובני ראובן עצמם, נחשב מעשה זה, ש"ישבו להם חוץ מארץ ישראל", לבלתי רצוי16.

אך עדיין אין מובן: למשה לא אכפת רק כלל ישראל, אלא אף כל יהודי כפרט, ובודאי שני שבטים וחצי. אם כך, כיצד הוא הסכים למעשה שלא פגע בשאר השבטים, אך לא היה אכפת לו, לכאורה17, שבני גד ובני ראובן עצמם אינם מקבלים נחלה בארץ ישראל?

ג. הרצון לעסוק רק בעניינם רוחניים

מבואר בתורת החסידות18, שבני גד ובני ראובן רצו להישאר בעבר הירדן ולעסוק במקנה, כי עבודתם של רועי צאן אינה כרוכה בטרדות רבות19, וגם בהיותם אנשי מקנה יוכלו להיות קשורים תמיד לקדוש-ברוך-הוא. זהו ההסבר לכך20 שהאבות והשבטים (חוץ מיוסף) בחרו להיות "רועי צאן", כדי לא להיות טרודים בענייני העולם הזה, וכך יוכלו תמיד להיות מרכבה לאלקות18.

לפי זה מובנת ההשוואה בין בקשת בני גד ובני ראובן לבין טענת המרגלים – גם בפנימיות העניינים:

גם המרגלים רצו להישאר במדבר, כי21 ידעו, שבכניסתם לארץ ישראל ייפסק המון, ויודקו ללחם מן הארץ, שהשגתו כרוכה במלאכות רבות: חרישה וזריעה וכו'. לכן הם העדיפו להישאר במדבר, מנותקים מן העולם הזה, מקום שבו ניתן להם מזונם (ומשקם) הגשמי – לחם מן השמים (ומים מבארה של מרים).

אמנם, גם האבות והשבטים נהגו כך, אך למרגלים נחשב הדבר לחטא, כי להנהיג כזאת היה מקום לפני מתן תורה. לעומת זאת, לאחר מתן תורה, אשר תכלית מתן תורה היא להפוך את העולם הזה הגשמי לכללי לאלקות22, צריך לעסוק גם בעניינים הגשמיים, ולעשות מהם דירה לה' יתברך.

לפי זה מתחזקת יותר השאלה שהוזכרה לעיל בסוף סעיף ג': כיצד הסכים משה לכך

18) אה"ת פרשתנו ע' אשלת. ד"ה ומקנה רב תרכ"ט (בתחלתו) ותרס"ו (בסופו).
19) ראה לקו"ש [המתורגם] ח"ה ע' 75 הערה 59.
20) ראה גם תו"ח ויחי קב, ב.
21) ראה לקו"ת ר"פ שלה. ובארוכה – לקו"ש ח"ד פ' שלח. ועוד.
22) שלכן ניתנה התורה למטה דוקא – ראה שבת פה, סע"ב ואילך. ד"ה וכל העם ש"ת. ובכ"מ.

שבני גד ובני ראובן יישארו בעבר הירדן, ולא ייכנסו לארץ ישראל?

ד. יושבי אהל ובעלי עסק

כדי להבין זאת יש להקדים ולבאר, שגם לאחר מתן תורה נחלקים ישראל לבני סוגים: יושבי אהל ובעלי עסק23; יששכר וחבולון, מארי תורה ומארי עובדין טבין24.

לכאורה, כיון שתכלית מתן תורה היא, כדלעיל, להפוך את העולם לכללי לאלקות, צריכים היו כל ישראל להשתייך לסוג של בעלי עסק?

ההסבר לכך הוא, שכדי להגשים את התכלית של "דירה בתחתונים",

(שהמשמעות של "דירה", אינה שתהיה זו רק דירה לעצמותו, אלא גם, שבדירה זו תהיה העצמות בגלוי25),

יש צורך בנוסף לעבודה של קיום המצוות בדברים גשמיים, שבאמצעותה נמשכת העצמות, גם בעבודה של לימוד התורה, המביאה לידי כך, שהמשכת העצמות (באמצעות קיום המצוות) תהיה בגלוי.

לפיכך נחוצים "מארי תורה", שעל ידי לימוד התורה הם "מאירים" את קיום המצוות של "מארי עובדין טבין"26, שהמשכת העצמות על ידי עובדין טבין תהיה בגלוי.

אך כיון שהמשכת העצמות נעשית בעיקר על ידי מארי עובדין טבין, ואילו עבודתם של

מארי תורה היא בעיקר "להאיר" ולגלות את

23) ראה תו"א פ' תרומה. ולהעיר ג"כ ממחול תלמוד גדול או מעשה גדול (קדושין מ, ב. תקו"ז, א) וראה ג"כ אגה"ק סו"ס.
24) ראה אגה"ק ס"ה (קט, א). ביאורו פ' וישב לאדמו"ה (כה, א"ב) ולהצ"צ (ע' קלד).
25) ראה בארוכה לקו"ש [המתורגם] ח"ד ע' 36.
26) ועד"ז בכא"א גופא, הרי גם בעלי עסק מחוייבים בפי"א שחרית ופי"א ערבית, עכ"פ.

מה שנמשך לעולם על ידי קיום המצוות27, לכן נקבע, שמארי תורה הם מיעוט, ואילו רוב ישראל עוסקים ב"ואספת דגנך"28.

ה. בני גד ובני ראובן אינם חפצים להיות מנותקים

זהו אחד ההבדלים בין בקשת בני גד ובני ראובן לבין טענת המרגלים: המרגלים רצו שכל ישראל יישארו מחוץ לארץ ישראל, וזה היה ההיפך מרצון ה'. לעומת זאת, בני גד ובני ראובן בקשו, שרק הם יישארו בעבר הירדן, וזה אינו ההיפך מרצון ה', שהרי מיעוט של ישראל צריכים לעסוק בעבודה זו.

בכל זאת אמר להם משה "כה עשו אבותיכם...". כי תפקידם של מארי תורה הוא להאיר ולהחדיר חיות בעבודתם של מארי עובדין טבין,

כפי שהוסבר פעמים רבות29 לגבי המשמעות של "העליונים ירדו לתחתונים"30, שיושבי האהל (עליונים) צריכים לרדת אל בעלי העסק (תחתונים) ולהשפיע עליהם31, ולכן בקשתם "אל תעביירו את הירדן", להיות נפרדים לגמרי מארץ ישראל, מנוגדת לתכלית.

27) בלקו"ש [המתורגם] ח"ה ע' 245, שגם הענין שהעצם הי' בגלוי הוא (לא ענין נוסף, כי אם שזה) נוגע להענין שהמשכת העצמות גופא [ולכן הטעם ד'לעולם יעסוק בו (אע"פ) שלא לשמה" הוא כפי "שמתוך שלא לשמה בא לשמה" (פסחים ג, ב. ושי"ג)]. כי מכיון שעצמותו ית' מושלל מהגדרים ד'העלם' ו'גלוי', הרי באם המשכת העצמות (הנעשית ע"י קיום המצוות) היתה מוכרחת להיות בהעלם דוקא – הרי זה עצמו היתה הוכחה שאין זה המשכת העצמות.

אבל אע"פ, מכיון שהמשכת העצמות גופא נעשית ע"י קיום המצוות, הרי המעשה הוא העיקר.

28) ראה ברכות לה, ב: הרבה עשו כר"י ועלתה בידן כרשב"י ולא עלתה בידן.

29) ראה לעיל ע' 121 ואילך.

30) שמו"ר פי"ב, ג. תנחומא וארא טו.

31) ועד"ז שביושבי אהל גופא – כל העוסק בתורה בלבד דומה בו וכל האומר אין לי אלא תורה אפילו תורה אין לו (ראה תורה וגמ"ח" ע"ז יז, ב. ב"מ קט, ב. לקו"ת ויקרא ה, א).